

*Motto: „Je lepší být v pravý čas na správném místě
s deseti vojáky, než tam nebýt s celou armádou.“*

Ve společných operacích představuje převaha sil relativní výhodu, která byla získána v bojové síle nebo jiné oblasti vůči protivníkovi v jedné nebo více doménách (vzdušné, pozemní, námořní nebo kosmické) a v informačním prostředí, které musí být dostatečné k tomu, aby tato výhoda byla plně využita. [1]

1. Úvod

Relativní převahy bojových sil je dosaženo, když výsledný efekt operační činnosti mnohonásobně převyšuje výsledek, který by odpovídal vynaloženému úsilí. Relativní převahy sil může být – v rámci soustředění operačního úsilí na splnění rozhodujících podmínek nebo ovládnutí rozhodujících bodů – dosaženo soustředěním operační (bojové) činnosti vlastních sil a prostředků [2] proti slabým a zranitelným místům na straně protivníka. Relativní převaha sil je významnou operační veličinou plánu provedení operace. [3]

Cílem tohoto článku je poskytnout základní informace o problematice dosahování relativní převahy bojových sil, provádění kalkulací a propočtů poměrů sil, které jako by naprosto nepozorovaně vymizely z oblasti přípravy velitelů a štábů při realizaci procesu operačního plánování a plánování boje. Je zcela zřejmé, že v době, kdy AČR usiluje o vlastní přežití, na teorii o dosahování relativní převahy a provádění kalkulací a propočtů poměrů sil nemá nikdo ani pomyšlení. Přesto zůstává povinností řídicích vojenských orgánů oprostit se od rutinních starostí každodenního života a obsahu přípravy velitelského sboru, především důstojníků a vojenských profesionálů na vyšších štábech, věnovat náležitou pozornost.

Ze závěrů Bílé knihy o obraně jasně vyplývá, že je nutno odvrátit okamžik, kdy se velitelský sbor z důvodu odborné nepřipravenosti a nekompetentnosti vést operační (bojovou) činnost stane velmi slabým článkem ozbrojených sil ČR. Účelem článku je také přispět k tomu, aby se tento neradostný scénář nenaplnil. Obsah článku vychází z aliančních společných doktrín a publikací. V článku jsou uváděna fakta a závěry, které autor považuje za důležité, které však nejsou prezentací oficiálních stanovisek příslušných vojenských orgánů nebo rezortu obrany jako celku. Přesto byl obsah článku konzultován s odborníky GŠ AČR, kteří se soustavně zabývají řešením problematiky plánování vojenské operační činnosti a přímo se podílí na zpracování operační dokumentace a na realizaci procesu operačního plánování.

Definice a charakteristika relativní převahy sil

Dosažení relativní převahy sil [4] dovedným soustředěním sil a prostředků v prostoru operace se zaměřením jejich úsilí proti kriticky zranitelným místům nepřítele **je považováno za vrchol operačního umění**. Relativní převaha sil umožňuje operačnímu veliteli vnutit svoji vůli protivníkovi, zvýšit jeho nejistotu v rozhodování a udržet na své straně operační iniciativu. [5]

2. Způsoby dosahování relativní převahy sil

Operační velitel získává výhodu nad protivníkem prostřednictvím vytvoření relativní převahy sil. Relativní převahy sil může být dosaženo různými způsoby. Této rozhodující výhody může být dosaženo asymetrickou činností vojsk, která usměrňuje bojovou sílu společných sil proti kriticky zranitelným místům protivníka nebo provedením manévru v čase a prostoru. Výsledné efekty organizace součinnosti při soustřeďování a integraci operační činnosti společných sil také poskytují veliteli společných sil rozhodující výhodu.

Hlavní a nejdůležitější zodpovědností velitele společných sil je neustále vyhodnocovat, zda organizace velení a vytvořené funkční vztahy mezi velitelstvími komponentů umožňují dosáhnout nejvyšší úrovně vzájemné koordinace operační (bojové) činnosti mezi komponenty společných sil. Vazby vzájemné podpory poskytují efektivní prostředek k prověření míry poskytování pomoci a zajištění jednoty velení v různých operacích. Každý komponent sil zpravidla přijímá a poskytuje operační (bojovou) podporu současně. Potencionálně velké množství funkčních vazeb v oblasti poskytování vzájemné podpory (tj. přenášení operačního úsilí v průběhu operace na potřebné směry) vyžaduje, aby této otázce byla věnována zvláštní pozornost jak ze strany velitele společných sil, tak ze strany velitelů podřízených komponentů.

Operační působení společných sil vůči silám protivníka je dalším ze způsobů, kterým může velitel společných sil dosáhnout soustředění sil a prostředků v různých dimenzích. Velitel společných sil musí organizovat symetrickou a asymetrickou operační (bojovou) činnost tak, aby získal potřebné výhody z využití silných stránek vlastních vojsk a z využití slabých a zranitelných míst na straně protivníka, a tím si udržel volnost v rozhodování pro vedení budoucích operací. Dosavadní průběh a výsledky vedení společných operací ukazují mimořádný úspěch účinků asymetrických operací a zdůrazňují velkou operační citlivost k hrozbám vedení asymetrických operací ze strany protivníka.

Asymetrické operace jsou obzvláště efektivní, pokud jsou vedeny proti silám protivníka, které nejsou připraveny (ještě nezaujaly výchozí pozice) pro bezprostřední vedení taktického boje, ale místo toho operují v rámci mnohem zranitelnějších aspektů – jako je příprava na operační nasazení nebo provádění přesunů, organizace rozsáhlé logistické činnosti (včetně odpočinku vojsk a provádění oprav techniky) nebo mobilizace zdrojů a provádění výcviku jednotek (včetně zajišťování **fungování infrastruktury a zabezpečování** průmyslové produkce). Velitel společných sil musí usilovně vyhledávat příležitosti k použití asymetrické síly vůči protivníkovi s tak oslabujícím aspektem, jak je to jen možné – vzdušné údery vedené proti pozemním formacím protivníka, útoky námořního letectva prováděné proti lodním vojenským transportům a vedení pozemních operací proti námořním, vzdušným nebo raketovým vojenským základnám protivníka. Existují doslova tucty potenciálních způsobů provedení asymetrických útoků, které musí

být posouzeny a zváženy v době, kdy velitel společných sil plánuje použití konvenčních a nekonvenčních vojenských sil a schopností proti protivníkovi. [6]

Jako jedno z nejdůležitějších opatření v rámci operačního působení společných sil musí velitel vydat pokyny (směrnici, rozhodnutí) k ochraně a obraně všech prvků společných sil před účinky symetrické a asymetrické činnosti protivníka. Oblast ochrany a obrany má zvláštní důležitost při vedení společné operační činnosti tím, jak velitel společných sil usiluje o snížení úrovně zranitelnosti vlastních sil a rozšíření jejich pole aktivní operační působnosti (volnosti činnosti). Dosažení převahy v plném spektru operační činnosti, izolace protivníka a rozhodný útok na jeho kriticky zranitelná místa mohou významným způsobem přispět k získání relativní převahy na straně společných sil.

Přestože úsilí o vytváření převahy sil v bojových operacích je často soustředěno na operační úrovni, může velitel strategické oblasti za pomoci spolupráce s vládními a mnohonárodními organizacemi (**OSN, EU, AU, OBSE, IO, GO, NGO**) ovlivnit relativní poměr sil v rámci strategického válčiště. Spolupráce a koordinace činnosti s těmito organizacemi v průběhu procesu plánování může vést k vytvoření variant činnosti, které mohou k řešení krizové situace vyžadovat použití jiných mocenských nástrojů (**politických, diplomatických a ekonomických**), než jsou nástroje vojenské, mohou vést ke splnění strategických cílů a k vytvoření relativní převahy sil nad protivníkem s mnohem menším rizikem a s nižším požadavkem na vedení bojových operací.

3. Analýza relativní bojové síly

Tato část článku podrobně pojednává o dvou metodách provedení analýzy relativní bojové síly (RCPA – Relative Combat Power Analysis) v rámci ozbrojených sil USA. Obě metody jsou povšechnými analytickými technikami, které poskytují plánovačům výchozí podklady pro posouzení přiměřenosti požadavků na poskytnutí sil pro danou operaci.

Podstata prvního postupu spočívá v prostém srovnání podobných typů vojenských sil bez dalšího důkladnějšího upřesňování.

Druhý postup upřeshňuje způsob porovnávání podobných typů vojenských sil v závislosti na jejich odlišné organizační struktuře.

Každý z postupů vyžaduje velké množství času k vytvoření pomocných dat. Nicméně v konečném důsledku bez ohledu na to, jaké techniky je použito, musí plánovači přistoupit také k posuzování dopadu ostatních hmotných a nehmotných faktorů, stejně jako vlivu i jiných společných sil, na výsledný poměr sil.

Bojová síla představuje souhrn prostředků ničivé a destruktivní síly, které mohou vojenské jednotky a útvary v daném čase použít proti protivníkovi. [7]

Výsledný efekt bojové síly je vytvořen kombinací manévru, palebné síly, ochrany sil, vedení a dynamičnosti bojové síly v boji proti nepříteli. Integrací a použitím efektů těchto prvků s jinými potenciálními **umocňujícími** aktivátory sil (logistika, morální stav, zkušenosti, doktrína atd.) stejně jako s jinými dostupnými společnými silami proti nepříteli může velitel za vynaložení minimálních nákladů vytvořit **dostatečnou převahu**

bojových sil k dosažení vítězství. Tento úkol je přinejmenším velmi obtížný. **Úspěšné splnění tohoto úkolu vyžaduje hodnocení jak hmotných, tak nehmotných faktorů, jakož i zvážení velkého množství těch faktorů, které buď přímo, nebo nepřímo ovlivňují potenciální výsledek boje.** [8]

Analyzováním poměru charakterem podobných (relativně stejných) sil, určením a srovnáním jejich nejdůležitějších silných stránek a zranitelných míst jako složek bojové síly u obou stran mohou plánovači získat hlubší vhled do podstaty:

- schopností vlastních sil, které se vztahují k vedení operace,
- typu operace, jaký může být veden jak z hlediska vlastních sil, tak z perspektivy nepřítele,
- jakým způsobem a na kterém místě může být nepřítel zranitelný.

Třebaže jsou v tomto procesu použity určité číselné vztahy, **zůstává tento proces přesto z velké části subjektivním hodnocením situace.** Varianta činnosti nesmí být striktně založena pouze na matematické analýze. Čistě logické přístupy jsou často protivníkem snadno předvídatelné a znemožňují uplatnit překvapení, které může být zajištěno pouze bleskovou a odvážnou operační činností (bojovou akcí).

3.1 Poměr sil stejné bojové hodnoty

Poměr sil je ukazatelem bojového potenciálu, který charakterizuje bojové (operační) možnosti vlastních sil vůči silám protivníka. Poměry sil je nutno připravit ve variantách pro všechny směry operačního úsilí. Poměry sil jsou důležitým podkladem pro vytvoření relativní převahy sil se zaměřením na kriticky zranitelné místo protivníka. [9]

Plánovači mohou zpočátku provést povšechné hodnocení poměru hodnotově podobných sil. Tab. 1 představuje analýzu, ve které plánovači předpokládají, že vlastní pozemní síly mají přibližně stejnou bojovou hodnotu vůči podobnému ekvivalentu sil nepřítele.

Tabulka poměru sil č. 1: Příklad poměru sil stejné bojové hodnoty [10]

Vlastní síly	Síly a prostředky	Síly nepřítele	Poměr sil	
		počet	vlastní	nepřítel
3	tankové brigády	4	3	4
1 (1/3 tb)	vzdušně-výsadkové prapory	1 (1/3 tb)	0,33	0,33
3,33	C E L K E M	4,33	1	1,3

3.2 Poměr relativních ekvivalentů vojenských sil

Zřídka kdy budou vojenské síly moderních soudobých západních armád čelit vojenským silám, které mají stejnou bojovou hodnotu tak, jak je uvedeno na příkladu v tabulce č. 1. S cílem přizpůsobit tento hrubý plánovací nástroj tomu, aby byl pro plánovače pracovní použitelný, musí být bojová hodnota sil protivníka za pomoci koeficientu upravena tak, aby byla srovnatelná s příslušným ekvivalentem bojové hodnoty jednotek armád členských států NATO.

Vojenské zpravodajství je zodpovědné za získání ekvivalentních bojových hodnot vojenských sil nepřítele. Například síly protivníka mohou mít k dispozici tankové brigády, tyto brigády však jsou co do velikosti menší, s menším počtem tanků, odlišnou organizační strukturou a nižšími bojovými schopnostmi, než které má standardní tanková brigáda (tb) západního typu. Proto analytici vojenského zpravodajství musí přisoudit tankové brigádě protivníka nižší bojovou hodnotu, než má tanková brigáda NATO, pravděpodobně hodnotu koeficientu 0.55 hodnoty tankové brigády západního typu. Stejně provedení analýzy se musí uplatnit pro hodnocení ostatních bojových schopností protivníka.

V dalším uplatňování tohoto postupu se proto musí používat vybraný jednotný základní bojový prvek (v tomto případě tanková brigáda) s cílem **určit ekvivalent relativní bojové hodnoty** pro každý prvek **organizační struktury** vojenských sil (jak na straně nepřítele, tak na straně vlastních sil). Například hodnota výsadkového mechanizovaného praporu k síle tankové brigády je 0.30 a výsadkový pluk protivníka může mít na základě získaných informací přiznanou bojovou hodnotu 0.25 tankové brigády. Viz tab. 2, která znázorňuje příklad propočtů poměrů (kvalifikovaných odhadů) relativní hodnoty bojové síly. [11]

Tabulka poměru sil č. 2: Příklad poměrů relativních ekvivalentů vojenských sil (za použití ekvivalentu bojové síly tankové brigády) [12]

Vlastní síly		Síly a prostředky	Síly nepřítele		Ekvivalentní poměr sil	
počet	ekviv.		počet	ekviv.	vlastní	nepřítel
3	3	tankové brigády	4	1,20	3	1,20
1	0,30	vzdušně-výsadkové prapory	1	0,25	0,30	0,25
1	0,50	útočná vrtulníková letka	1	0,30	0,50	0,30
4	1,20	oddíl polního dělostřelectva	3	0,90	1,20	0,90
0	0	protitankový oddíl	1	0,20	0	0,20
9	5	C E L K E M	10	2,85	5	2,85
					1,00	0,60

Tato forma kalkulací a propočtu je zpravidla používána pouze mezi podobnými druhy sil, protože porovnání ekvivalentu bojové hodnoty tankové brigády (nebo bojové hodnoty jiného samostatného prvku bojových sil) např. proti bojové hodnotě letadlové lodi nebo letce vzdušných sil se stává dosti komplikovaným a výrazně snižuje použitelnost a hodnověrnost tohoto povšechného způsobu provedení analýzy. Postupy při provádění propočtu poměrů sil se zahrnutím ostatních charakteristik a položek společných sil jsou popsány v následujících odstavcích.

3.3 Posouzení obecných poměrů sil

Při dokončení svých propočtů vyvozuje štáb závěry o relativních schopnostech vlastních sil, sil protivníka a omezeních, která se týkají operační situace. **Tyto propočty umožňují štábu provést základní posouzení relativně silných stránek a slabých míst, ale nedávají absolutní matematickou odpověď na to, jakou operační činnost budou vlastní síly a síly protivníka provádět.**

Číselné poměry relativních bojových sil totiž v sobě nezahrnují lidský faktor vedení války. V mnoha případech může být lidský faktor vedení války mnohem důležitější než počet tanků nebo dělostřeleckých hlavních. Proto musí štáb lidský faktor pečlivě zvážit a integrovat ho do již připravených poměrů bojových sil. Za použití minimálních plánovacích poměrů sil pro různé bojové úkoly, které jsou založeny na historických zkušenostech, po důkladném vyhodnocení terénu a předpokladů způsobu vedení operační činnosti nepřítelem mohou plánovači dojít k obecnému závěru, jaký typ operace (bojové činnosti) jsou vojenské síly schopny vést, **aby dosáhly** požadovaného výsledku (viz tab. 3). [13]

Tabulka poměru sil č. 3: Příklad minimálních poměrů sil pro plánování, které vycházejí z historických zkušeností

Úkol vlastních sil	Poměr sil vlastní: nepřítel	Operační (bojové) postavení
boj na zdrženou	1 : 6	pouze zaujaté postavení
vedení obrany	1 : 3	předem připravená a vybudovaná obrana
vedení obrany	1 : 2,5	spěšně zaujatá obrana
provedení útoku	3 : 1	na předem připravenou a vybudovanou obranu
provedení útoku	2,5 : 1	na směšně zaujatou obranu
protiútok (protiúder)	1 : 1	do boku útočících vojsk

Plánovač nejprve srovnává výsledný poměr relativních bojových sil s poměrem sil, který je uveden ve sloupci 2 v tabulce poměru sil č. 3. Na základě výsledku tohoto porovnání může dojít k závěru, zda jednotka má nebo nemá dostatečnou převahu sil, která bude zaručovat **kapacitu a dostatečnou** flexibilitu pro vedení některého z typů uvedených operací. Při řešení obranné situace bude plánovač vědět, že nepřítel, **aby dosáhl úspěchu**, musí provést průlom obrany. Při řešení útočné situace dojde plánovač k poznání, že jednotka nemůže vést útočnou činnost bez soustředění sil a prostředků v určeném prostoru s přijetím nutného rizika v jiném operačně vymezeném prostoru. Plánovač musí být schopen využít těchto informací při přípravě plánu provedení manévru. Jestliže plánovač zjistí, že **obecný** poměr sil je blízko jednomu nebo druhému plánovacímu poměru sil, [14] může vyvodit i odlišné závěry, které signalizují možnost provedení jiného typu operace. Tento krok plánovači umožňuje získat představu „**co dělat**“, ovšem ne „**jak to dělat**“. Neexistuje žádný přímý vztah mezi poměrem sil a možností vyčerpat protivníka nebo dosáhnout změny poměru sil. Při vedení operace je třeba mít neustále na paměti, že výhodný relativní poměr bojových sil sám o sobě nutně nezaručuje šanci na dosažení úspěchu. [15]

4. Zkvalitnění analýzy a určení relativní bojové síly

Propočítané hodnoty jsou pouze empirickými (**vyplývajícími ze zkušeností**) hodnotami, které jsou založeny jen na poměrné technologické úrovni, schopnostech vojenského vybavení a stavu naplněnosti příslušných jednotek. Ostatní faktory, jako jsou vliv počasí, morální stav vojsk, způsob vedení vojsk, úroveň a kvalita výcviku, vliv terénu, daná kulturní a sociální omezení, poměrná technologická úroveň mezi bojujícími silami

a moment překvapení, mohou ve velké míře ovlivnit relativní bojovou sílu jednotek, útvarů a svazků.

„Jednotka může maximalizací potenciálu relativní bojové síly dosáhnout výsledků, které daleko přesahují hranici možností její absolutní bojové síly. Prostřednictvím využití svých silných stránek proti zranitelným místům protivníka a minimalizací vlastních slabých míst proti útočné síle protivníka mohou bojové jednotky získat výhodu převahy relativní bojové síly proti nepřátelským silám, které jsou v početní převaze. [16]

Příslušný zpravodajský orgán musí začlenit subjektivní faktory do analýzy tak, aby přesněji určil poměr relativní bojové síly mezi vlastními a nepřátelskými jednotkami. Při realistickém provedení válečné hry uskutečněné v příslušné fázi rozhodovacího procesu mohou být vyvozené závěry obzvláště přínosné v určení některých dodatečných faktorů, které budou podstatně ovlivňovat bojovou sílu jednotky. Některými z faktorů, které mohou ovlivnit potenciál relativní bojové síly, jsou:

4.1 Schopnosti sil

■ Vzdušná, námořní a kosmická převaha:

Vzdušná, námořní a kosmická převaha všeobecně umožňuje dominantní vojenské síle palebnými prostředky efektivněji zasahovat nepřátelské pozemní síly a provádět efektivněji zásobovací operace. Nepříznivé počasí, dovedné využívání terénu výhodného pro nepřátelské síly, nedostatek vhodných přístavních zařízení nebo letišť či efektivní plán maskování a klamně činnosti mohou podstatně zmenšit tuto výhodu.

■ Informační operace (IO):

Informační operace zahrnují vojenské klamání, opatření proti klamání ze strany nepřítele, operační bezpečnost (OPSEC – Operations Security), schopnosti elektronického boje, utajení informací, psychologické operace, kontra-zpravodajství a operace vedené proti nepřátelské propagandě. Ohrožení schopností vést obranu proti těmto operacím nebo možností čelit úsilí vynakládanému společnými silami ve spektru informačních operací může rozhodným způsobem ovlivnit relativní bojový potenciál nepřátelských sil.

■ Informační převaha:

Relativní výhoda ve zpravodajství, velení a řízení může rozhodným způsobem ovlivnit výsledek operace a podstatně zvýšit údernou sílu vlastních sil. Iniciativa v oblasti digitalizace, automatizace a vojenského zpravodajství poskytuje významnou výhodu pro vlastní síly tím, že těmto silám umožňuje vytvořit popř. udržet převahu ve znalosti operační situace. Dostupnost ostatních prostředků, jakými jsou útočný radarový systém společného sledování cílů (JSTARS – Joint Surveillance Target Attack Radar System) a taktické bezpilotní prostředky, může výrazně zkvalitnit provádění targetingu. Na druhé straně ztráta těchto systémů nebo efektivní realizace nepřátelského plánu vedení klamně činnosti mohou neutralizovat výhody, které tyto prostředky poskytují. [17]

■ Schopnosti CBRNE:

Přítomnost zbraní a munice CBRNE (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and High-Yield Explosives), prostředků dopravy této munice na cíl, jejich použití

nebo náznak okamžitého použití mohou významným způsobem ovlivnit potenciál relativní bojové síly. Při posuzování relativního poměru bojových sil v této kategorii musí být vzato do úvahy, zda nepřátelským silám byla politicko-vojenským vedením příslušného státu svěřena pravomoc k použití zbraní CBRNE.

■ **Síly pro vedení speciálních operací (SOF – Special Operations Force):**

Jak nepřátelské, tak vlastní síly pro vedení speciálních operací jsou posilovým prostředkem společných sil, jehož efekt nemůže být kvantifikován prostřednictvím propočtu hodnoty relativní bojové síly. Například přítomnost malé jednotky nepřátelských SOF v prostoru rozmístění vlastních sil, jednotky relativně neefektivní ve smyslu bojové síly, může odčerpat značné množství sil bojových jednotek pro zajištění bezpečnosti týlového prostoru. V současnosti několik protizápadně nepřátelsky naladěných států udržuje značně velkou schopnost SOF, která prostřednictvím sabotáže a jiných operací může pronikavě ovlivnit vedení operační činnosti a zabezpečení zásobování vlastních sil. [18]

■ **Vedení, velení a řízení na straně nepřítele:**

Velení a řízení také ovlivňuje nepřátelské schopnosti, zvláště jestliže nepřátelské vedení buď pozitivně nebo negativně působí na morální stav vojsk. Charismatické vedení může velmi zkvalitnit bojové schopnosti nepřátelských jednotek, zatímco buď slabé a nedostatečné nepřátelské vedení vojsk nebo úspěšné úsilí vlastních sil v podkopání nepřátelského velení a řízení může snížit relativní bojové schopnosti nepřátelských jednotek. [19]

4.2 Vlivy přírodního prostředí

■ **Vliv terénu:**

Terén poskytuje všem silám určitou mobilitu nebo poziční výhody a nevýhody. Relativní výhody a nevýhody budou dále určovat, jak efektivně je každá jednotka schopna realizovat svoji bojovou sílu v praxi. Znalost každé jednotky o prostoru operace může také ovlivnit relativní bojovou sílu jednotek navzájem. Ve většině případů vojenské síly, které jsou důkladně obeznámeny s terénem, budou schopny využívat vlastní bojovou sílu tím nejefektivnějším způsobem.

■ **Vliv počasí:**

Povětrnostní podmínky mohou poskytovat výhodu jak vlastním, tak nepřátelským silám, což může zkvalitnit nebo snížit jejich relativní bojovou sílu. Například za jistých přírodních podmínek, jako je hustá mlha nebo kouřová clona, budou mít vojenské síly západního typu díky možnosti využití technologické výhody termálních kamer nebo pozemních sledovacích radarů relativně větší schopnost zjistit pohyb nepřítele na dlouhé vzdálenosti. Za těchto specifických podmínek mohou mít vojenské síly větší bojovou hodnotu, než jim byla původně přisouzena. Vojenské zpravodajství může za konkrétních povětrnostních podmínek subjektivně rozhodnout o snížení bojové hodnoty nepřátelských sil, které bude odpovídat stavu konkrétních povětrnostních podmínek.

4.3 Vliv bojové činnosti

■ **Zkušenost:**

Relativní úroveň bojových zkušeností velitele na straně nepřítele ovlivní efektivitu boje nepřátelských jednotek, a také vzájemný poměr sil.

■ **Situace za použití ZHN:**

Operační činnost jednotek v prostředí zasaženém použitím ZHN nebo operační činnost personálu v ochranných prostředcích v zamořeném prostředí může být významně snížena v důsledku hranice lidských možností snášet fyzickou a psychickou zátěž, která výrazně omezuje rozsah operační a bojové činnosti v prostředí zamořeném po použití ZHN.

■ **Obnova bojeschopnosti:**

Schopnost sil obnovit svou bojeschopnost v průběhu operace bude významným způsobem ovlivňovat bojovou sílu jednotky. Nutno však dodat, že vojenské síly s obnovenou bojeschopností budou v důsledku vlivu zařazení nového personálu do sestavy jednotek, ztrát v oblasti vedení, ztrátě získaných zkušeností, a také v důsledku poškození bojové techniky atd. disponovat poněkud menší bojovou silou, než měly síly původní.

■ **Taktické překvapení:**

Překvapení může významným způsobem ovlivnit relativní bojovou sílu vojsk a může znamenat významně vyšší bojovou hodnotu pro síly, které byly schopny rychle a překvapivě napadnout protivníka. Analytikové vojenského zpravodajství musí subjektivně určit, jak významně prvek překvapení ovlivní vzájemný poměr bojových sil.

■ **Morální stav nepřátelských vojsk:**

Morální stav je nehmotný činitel, který může velmi významně ovlivnit bojovou sílu jednotky. Hodnocení morálního stavu nepřátelských sil může být založeno na hlášení agenturního průzkumu (HUMINT – Human Intelligence) nebo odposlechu provozu v komunikačních systémech (COMINT – Communications Intelligence), hlášení o **pozorování** chování nepřátelských jednotek nebo jiných formách hlášení. Může být velmi obtížné rozpoznat jejich spolehlivost a hodnověrnost s výjimkou hlášení o chování nepřítele v extrémních podmínkách. Například nepřátelské síly, které brání svoji vlast, přestože se ocitly v demoralizujících podmínkách, mohou být vysoce motivované a mohou být schopny vést obranu na mnohem vyšší bojové úrovni, než jim přisuzují na základě analýzy stanovené hodnoty sil. Úspěšné psychologické a bojové operace vedené vlastními silami mohou podstatným způsobem snížit morální stav nepřátelských sil. [20]

4.4 Ostatní faktory

Ostatní faktory, jakými jsou úroveň výcviku, kulturní a společenská omezení nebo omezení daná ročním obdobím, mohou dále ovlivňovat relativní bojové schopnosti nepřátelských i vlastních jednotek.

„Rozsah kalkulací a propočtů k dosažení absolutního poměru sil a relativního potenciálu bojové síly je omezen pouze časem a dostupností analytických zdrojů. Zatímco analytikové jsou v průběhu rozhodovacího procesu – který je realizován v prostředí vysokého operačního tempa – schopni provádět pouze základní kalkulace a propočty, může předběžné operační plánování umožnit provedení důkladnějších a propracovanějších kalkulací a propočtů poměrů sil.“ [21]

Na závěr provedení analýzy musí být analytikové vojenského zpravodajství schopni stručně a jasně vyjádřit relativní bojový potenciál, který přisoudili nepřátelským silám.

Například: „Ačkoliv absolutní poměr sil mezi silami mnohonárodní aliance a silami miliční domobrany protivníka je 1,96 : 1,00, protivník má výhodu převahy ve znalostech terénu a zaujímá těžce opevněná obranná postavení na výšinách, které se táhnou okolo hlavního města. Podle hlášení agenturního průzkumu je morální stav jednotek protivníka vysoký. Vedení nepřátelských sil se již zúčastnilo řady bojů proti silám mnohonárodní aliance a se vši pravděpodobností v těchto bojích získalo dostatek bojových zkušeností.“ [22]

5. Závěr

Pro vedení operací jsou důležité nejen operační a bojové schopnosti armády jako celku, ale také a především připravenost velitelského sboru profesionálním způsobem reagovat na hrozby a vést podřízené jednotky v souladu s doktrínou. To, co v současné době AČR postrádá, je schopnost velitelů a štábů provádět operační analýzy všeho druhu – analýzy, jejichž závěry by se staly východiskem pro vojenská doporučení předkládaná nejen v průběhu cvičení a štábních nácviků, ale i v ostatních oblastech vojenství.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, provádění kalkulací a výpočtů poměrů sil, jako základního plánovacího faktoru se ze zcela nepochopitelných důvodů vytratilo jak z odborné přípravy studentů vojenských škol a kurzů, tak z přípravy velitelů a štábů, a jejich zpracování už není vůbec řídicími orgány vyžadováno při provádění jednotlivých cvičení a štábních nácviků.

Za příčinu tohoto stavu a celkově i nízké úrovně přípravy velitelů a štábů v současné době nelze v žádném případě považovat snížený zdrojový rámec, popř. nedostatek financí. Je zcela zřejmé, že i při přidělení adekvátních finančních prostředků nedojde v problémovém stavu přípravy velitelského sboru k výraznému zlepšení. Jedná se totiž zejména o otázku organizační, otázku vojensko-profesionálního přístupu k výcviku důstojníků, a především o navedení systému do celé oblasti přípravy velitelů a štábů. Přípravu velitelů a štábů totiž nelze v žádném případě ztotožňovat jen a pouze s individuálním studiem. Vojenský štáb je kolektivní orgán řízení, který je nutno neustále v jeho činnosti stmelovat a nepřetržitě sladovat operační koordinaci mezi jeho jednotlivými složkami zejména v procesu plánování. Příprava na vedení operace nebo boje je profesionálně-vojenská, vysoce odborná činnost, kterou je možno realizovat jen v určitém – přesně vymezeném – prostředí, v rámci speciální profesní organizace (vojenské jednotky) a v odpovídajícím systému velení a řízení.

Současný stav vzbuzuje obavy, že to, čeho se AČR kromě finančních prostředků nedostává, je kvalitní příprava velitelského sboru, zejména důstojníků na vyšších štábech (GŠ AČR nevyjímaje) v oblasti plánování, a to především v oblasti plánování operačního. Situace by se však měla do budoucna radikálně změnit, protože jak je uvedeno v Bílé knize o obraně:

„V návaznosti na přijetí Bílé knihy zpracuje Ministerstvo obrany koncepci přípravy a vzdělávání vojenského personálu, která podrobně vymezí funkce a cíle vojenské střední a vysoké školy a způsoby jejich efektivního naplňování.“ [23]

Odkazy:

- [1] US Army AG Publication Center SL, *Joint Publication 5-0, Joint Operation Planning*, St. Luis, 26 December 2006, page IV-26.
- [2] Převahy sil se dosahuje soustředěním sil a prostředků nebo vynakládáním operačního úsilí.
- [3] Problematiku relativní převahy sil řeší vojenská odborná publikace „Operační plánování“ (návrh) a vojenská doktrína „Operační plánování v AČR“ (návrh) – plánované vydání do 30. června 2013.
- [4] Ve vztahu k silám protivníka na daném směru operačního úsilí.
- [5] US Army AG Publication Center SL, *Joint Publication 5-0, Joint Operation Planning*, St. Luis, 26 December 2006, page IV-26.
- [6] US Army AG Publication Center SL, *Joint Publication 5-0, Joint Operation Planning*, St. Luis, 26 December 2006, page IV-26.
- [7] US Department of Defense, *Joint Publication 1-02 Dictionary of Military and Associated Terms*, US Government Printing Office, Washington DC 20402, as amended through 30 May 2008, page 99.
- [8] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-1.
- [9] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-1.
- [10] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-2.
- [11] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-2.
- [12] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-2.
- [13] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-3.
- [14] US Department of Defense, *Joint Publication 1-02 Dictionary of Military and Associated Terms*, Washington DC 20402: US Government Printing Office, as amended through 30 May 2008, page 422: Plánovací faktory jsou často charakterizovány jako rychlost, poměr sil a čas.
- [15] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-3.
- [16] *US Army CGSC, ST 100-3 Battle Book, DTD JUL 99*, page 15-17.
- [17] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-4.
- [18] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-4.
- [19] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-5.
- [20] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-5.
- [21] *US Army CGSC, ST 100-3 Battle Book, DTD JUL 99*, page 15-17.
- [22] US JMO Department Naval War College, *Joint Operation Planning Process (JOPP)*, Workbook, NWC 4111H, 21 January 2008, page B-6.
- [23] MO ČR, *Bílá kniha o obraně*, Praha, 2011, str. 84.

Použitá literatura:

- AAP-6, *Terminologický slovník pojmů a definic NATO*, Praha: OSS MO ČR, 2010.
- AAP-15, *Slovník zkratk používaných v dokumentech a publikacích NATO*, OSS MO ČR, 2009.
- Bílá kniha o obraně*, Praha: OKP MO, 2011, ISBN 978-80-7278-564-3.
- Joint Publication 5-0, Joint Operation Planning*, St. Luis: US Army AG Publication Center SL, 26 December 2006.
- Joint Operation Planning Process (JOPP)*, [workbook], Newport: JMO Department, US Navy War College, 21 January 2008.
- Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms*, US Department of Defense, Washington DC: US Government Printing Office, as amended through 30 May 2008.

Joint Warfare Publication 5-00, Joint Operations Planning, Swindon: UK Joint Doctrine & Concepts Centre, March 2004.
ST 100-3, Battle Book, Ft Leavenworth, Kansas: U.S. Army CGSC, Jul. 99.

Seznam některých zkratk užitých v textu:

AU	African Union	Africká unie (nástupce Organizace africké jednoty – OAU)
CBRNE	Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and High-Yield Explosives	chemické, biologické, radiologické a nukleární zbraně a vysoce účinné výbušiny
COMINT	Communications Intelligence	rádiový průzkum, komunikační zpravodajství, odposlech nepřátelských komunikačních pojittek
EU	European Union	Evropská unie
GO	Governmental Organization	vládní organizace
HUMINT	Human Intelligence	agenturní průzkum, zpravodajství prováděné lidmi, zpravodajské vytěžování lidských zdrojů
Info Op	Information Operations	IO – informační operace
IO	International Organization	mezinárodní organizace
JSTARS	Joint Surveillance Target Attack Radar System	útočný radarový systém společného sledování cílů (společný systém taktického vzdušného radiolokačního sledování a navedení)
NGO	Non-Governmental Organization	nevládní organizace
OBSE	[ang. OSCE – Organisation for Security and Cooperation in Europe]	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OPSEC	Operations Security	utajení operací, operační bezpečnost
OSN	(UN – United Nations)	Organizace spojených národů
RCPA	Relative Combat Power Analysis	analýza relativní bojové síly
SOF	Special Operations Force	síly pro vedení speciálních operací, síly pro speciální operace
WDM	Weapons of Mass Destruction	ZHN – zbraně hromadného ničení